

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства
та природокористування

Навчально-науковий інститут агроекології та землеустрою
Кафедра туризму та готельно-ресторанної справи

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк
«___» _____ 2017 р.

05-08-32

Національний університет
водного господарства
та природокористування

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
PROGRAM OF THE DISCIPLINE

«ОСНОВИ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ»
«BASICS OF THE SCIENTIFIC RESEARCH»

Для студентів спеціальності :

242 «Туризм»

242 «Tourism»

Рівне - 2017

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» для студентів спеціальності 242 «Туризм». – Рівне: НУВГП, 2017. – 17 с.

Розробники: Сіпайло Л.Г., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, к.е.н.
Громаченко К.Ю., доцент кафедри туризму та готельно-ресторанної справи, к.с.-г.н., доцент.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри туризму та готельно-ресторанної справи

Протокол від «05» жовтня 2017 року № 02

Завідувач кафедри _____ С.І. Коротун

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 242 «Туризм»

Протокол від «05» жовтня 2017 року № 02

Голова науково-методичної комісії _____ С.І. Коротун

© Сіпайло Л.Г.
Громаченко К.Ю.,
2017 рік
© НУВГП, 2017 рік

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра спеціальності «Туризм». У робочій програмі вказані структура курсу, детальний перелік тем, розподіл часу за темами, система оцінювання знань.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є особливості знань про основні етапи науково-дослідних робіт. Вміти проводити аналіз стану проблеми і використовувати способи її рішення, а також форми організації та проведення НДР у в Україні та закордоном. Вивчення «Основ наукових досліджень» є першим етапом в організації науково-дослідної роботи студентів у вищих навчальних закладах.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Основи наукових досліджень» є складовою частиною циклу фундаментальних дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю «Туризм». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Вступ до фаху», «Інформатика і комп'ютерна техніка», «Природні ресурси України», «Методологія наукових досліджень», «Організація туризму», «Туристичні ресурси України», «Географія та економіка міжнародного туризму».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Наукова діяльність у вищих навчальних закладах є невід'ємною складовою освітнього процесу й здійснюється з метою інтеграції наукової, навчальної та виробничої діяльності у системі вищої освіти. Закон України «Про вищу освіту» визначає головні завдання наукової діяльності у вищих навчальних закладах, до яких належать: органічна єдність змісту освіти й програм наукової діяльності; створення підручників і навчальних посібників з урахуванням досягнень науки й техніки;

упровадження результатів наукових досліджень у практику; безпосередня участь суб'єктів навчально-виховного процесу в науково-дослідних роботах, що проводяться у вищому навчальному закладі; організація наукових, науково-практичних, науково-методичних семінарів, конференцій, олімпіад, конкурсів науково-дослідних, курсових, дипломних та інших робіт учасників навчально-виховного процесу.

Ключові слова: наука, наукові дослідження, наукові праці, науково-дослідна робота.

Abstract

Scientific activity in higher educational institutions is an integral part of the educational process and is carried out in order to integrate scientific, educational and production activities in the system of higher education. The Law of Ukraine "On Higher Education" defines the main tasks of scientific activity in higher educational institutions, which include: organic unity of content of education and programs of scientific activity; creation of textbooks and manuals in the light of advances in science and technology; introduction of the results of scientific research into practice; direct involvement of the subjects of the educational process in research work carried out in a higher educational institution; organization of scientific, scientific-practical, scientific-methodical seminars, conferences, competitions, research competitions, coursework, diploma and other works of the participants of the educational process

Key words: science, scientific research, scientific works, research work.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показника	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	Галузь знань 24 «Сфера обслуговування»	Нормативна	
		Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2	Спеціальність 242 «Туризм»	2-й	2-й
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
Тижневих годин для денної форми навчання: - лекційних – 2 год - практичних – 2 год	Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)	3-й	3-й
		Лекції	
		16 год.	2 год.
		Практичні	
		16 год.	8 год.
		Самостійна робота	
		58 год.	80 год.
		Вид контролю: залік	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить:

- для денної форми навчання – 35 % до 65 %;
- для заочної форми навчання – 8% до 91%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: формування у студентів базових знань про систему наукових досліджень з метою залучення їх до поточної і майбутньої науково-дослідної роботи, розкрити питання організації роботи в процесі дослідження.

Завдання:

- ознайомлення студентів з необхідними засадами наукової діяльності в Україні,
- формування уявлення про методологію та методи наукових досліджень,
- розвиток вміння підготовки та написання публікацій, курсових, дипломних робіт.

Предмет: форми і методи наукових досліджень.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- нові напрямки в дослідженні географії рекреації і туризму у відповідності з соціальним замовленням суспільства;
- наукові доробки основних представників географії рекреації і туризму;
- зміст туристично-рекреаційних досліджень;
- методи та прийоми пізнання;
- основні джерела інформації;
- елементи наукового дослідження;
- вимоги до мови і стилю наукової роботи;

вміти:

- виділяти та обґрунтовувати проблемні ситуації в географії рекреації і туризму та протиріччя в них;
- висувати наукові гіпотези;
- обґрунтовувати обрану тему дослідження;
- розробляти план та алгоритм дослідження;
- раціонально працювати з науковими джерелами.

Компетенції, якими має володіти студент у процесі вивчення дисципліни:

- знати основні поняття, терміни, загальні аспекти

- мати уявлення про прикладне значення дисципліни;
- набути навичок різноманітних теоретико-методологічних основ;
- вільно оперувати основними поняттями та термінами;
- мати навички науково-дослідної діяльності студентів;
- володіти методикою підготовки та написання наукових робіт.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Організація та планування наукових досліджень

Тема 1. Організація науково-дослідної роботи студентів у ВНЗ

Значення науково-дослідної роботи як складової частини навчального процесу та її вплив на виховання і розвиток творчих здібностей у студентській молоді. Науково-дослідна робота студентів як складова частина навчального процесу. Самостійна науково-дослідна робота студентів. Творчість як форма мислення. Природа здібностей як психологічна проблема розвитку творчості. Розвиток творчих здібностей студентів, умови та особливості.

Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень

Значення інформаційного забезпечення процесу проведення наукового дослідження; характеристика існуючої класифікації бібліографічних джерел та перелік найважливіших періодичних видань, що широко використовуються в економіко-географічних дослідженнях; зразки складання бібліографії наукових джерел. Класифікація наукових досліджень. Інформаційні джерела економіко-географічних досліджень. Інформаційно-пошукові мови бібліотечних фондів. Складання бібліографії з проблем та напрямків наукових досліджень.

Тема 3. Актуальність та класифікація наукових досліджень

Сучасна наукова проблема. Історичний розвиток географії, туризму та рекреації. Нові напрямки туристично-рекреаційних досліджень з кінця ХХ - на початку ХХІ ст. Нові змістовні етапи суспільно-географічних досліджень туристично-рекреаційного спрямування в Україні. Персоналії та їх вклад в розвиток науки. Наукова гіпотеза туристично-рекреаційного дослідження. Вимоги до висунення і формулювання гіпотез. Особливості застосування загально наукових методів у туристично-рекреаційних дослідженнях. Фундаментальні та прикладні дослідження. Визначення наукової проблеми. Наукові проблеми: теоретичні та емпіричні, загальні і часткові, фундаментальні і прикладні. Виділення та обґрунтування проблемної ситуації в географії рекреації і туризмі.

Тема 4. Планування і організація наукових досліджень.

Методи планування і організації досліджень туристично-рекреаційного спрямування. Вибір пріоритетного напрямку наукових досліджень. Критерії актуальності наукової проблеми. Формування теми дослідження. Вивчення ступеню дослідженості обраної проблеми: визначення кола питань, що потребують розробки. Техніко-економічне обґрунтування теми пошукового дослідження. Розробка програми науково-дослідної роботи. Основні розділи програми: визначення об'єкту, предмету, мети та завдань дослідження. Стан проблеми, що досліджується; зміст дослідження; методи та прийоми дослідження; результати дослідження, порядок їх використання; очікувана ефективність використання результатів дослідження. Календарний план виконання дослідницьких робіт; кошторис витрат на виконання науково-дослідної роботи. Формування групи виконавців науково-дослідної роботи. Розробка індивідуальних планів-завдань учасниками досліджень та

організація контролю за їх виконанням. Особливості планування і організації науково-дослідної роботи студентів (НДРС), порядок його розробки, організація контролю за виконанням.

Тема 5. Основні елементи наукового дослідження

Особливості визначення об'єкта дослідження. Предмет дослідження як неодмінна складова наукової роботи. Мета дослідження та її роль. План наукового дослідження. Послідовність основних етапів наукового дослідження. Обробка результатів дослідження.

Змістовий модуль 2. Методи наукових досліджень

Тема 6. Методи проведення наукового дослідження

Прийоми розробки методики проведення наукового дослідження з проблем туристично-рекреаційного спрямування. Розробка вихідної теоретичної концепції дослідження та його робочих гіпотез. Визначення об'єкту та предмету дослідження. Методи роботи з літературними джерелами. Формування інформаційної бази темою дослідження, забезпечення її повноти, надійності та достовірності. Методи визначення репрезентативності інформації. Методичні принципи, прийоми та технічні можливості обробки інформації. Використання сучасного програмного забезпечення для обробки економіко-статистичної інформації. Визначення вимог до результатів дослідження, що передбачалося. Методи обчислення очікуваного економічного ефекту від використання результатів наукового дослідження. Методичні прийоми апробації отриманих результатів

Тема 7. Робота над літературними джерелами та джерела інформації

Обробка літературних джерел. Порядок і алгоритм. Бібліографічний опис. Інтернет технології в дослідженнях.

Тема 8. Узагальнення результатів наукового дослідження

Методи узагальнення результатів досліджень туристично-рекреаційного спрямування. Систематизація результатів наукових досліджень. Форми подання результатів науково-дослідної роботи. Загальні вимоги щодо оформлення результатів наукових досліджень. Структура наукового документу, основні елементи, композиція. Рубрикація. Таблиці, графічні та картографічні матеріали. Лексика наукового документу. Оформлення результатів наукових досліджень у вигляді звіту, наукової доповіді, статті, курсової або дипломної роботи тощо.

Звіт про наукову роботу. Вимоги щодо його структури, змісту та оформлення. Анотація наукової роботи. Рецензія наукової роботи і вимоги щодо її змісту та оформлення. Студентські наукові роботи. Основні вимоги щодо їх структури, змісту та оформлення. Основні вимоги щодо завершення науково-дослідної роботи. Планування та організація використання результатів завершені науково-дослідної роботи. Розробка плану впровадження результатів науково-дослідних робіт та організація контролю за його виконанням. Класифікація результатів науково-дослідних робіт за основними ознаками, що характеризують ефективність її використання. Методичне оформлення наукового твору.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п	інд	ср		л	п	інд	ср
2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Змістовий модуль 1. Організація та планування наукових досліджень										
Тема 1. Організація науково-дослідної роботи студентів у ВНЗ	10	2	2	-	6	10	2	-	-	8
Тема 2. Інформаційне забезпечення наукових досліджень	10	2	2	-	6	10	-	2	-	8
Тема 3. Актуальність та класифікація наукових досліджень	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Тема 4. Планування і організація наукових досліджень	12	2	2	-	8	12	-	-	-	12
Тема 5. Основні елементи наукового дослідження	12	2	2	-	8	10	-	2	-	10
Разом за змістовим модулем 1	56	10	10	-	36	56	2	4	-	50
Змістовий модуль 2. Методи наукових досліджень										
Тема 6. Методи проведення наукового дослідження	12	2	2	-	8	12	-	2	-	10
Тема 7. Робота над літературними джерелами та джерела інформації	10	2	2	-	6	10	-	-	-	10
Тема 8. Узагальнення результатів наукового дослідження	12	2	2	-	8	12	-	2	-	10
Разом за змістовим модулем 2	34	6	6	-	22	34	-	4	-	30
Усього годин	90	16	16	-	58	90	2	8	-	80

5. Теми практичних занять

Назва теми	Кількість годин	
	денна	заочна
1	2	3
Тема 1. Загальнонаукові аспекти наукових досліджень	2	-
Тема 2. Напрямки і методики наукових досліджень	2	2
Тема 3. Інформаційна база наукових досліджень	2	-
Тема 4. Організація роботи в процесі дослідження	2	-
Тема 5. Методологія та методи наукового дослідження	2	2
Тема 6. Пошук та опрацювання наукової інформації	2	2
Тема 7. Оформлення матеріалів дослідження	2	-
Тема 8. Узагальнення результатів наукового дослідження	2	2
Разом	16	8

6. Самостійна робота

Під час самостійної роботи студенти поглиблюють отримані знання шляхом опрацювання відповідної літератури та конспекту лекцій, готуються до практичних занять, контрольних робіт (модулів) та виконують індивідуальне навчальне завдання. Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання :

- підготовка до аудиторних занять – 16 год.;
- підготовка до контрольних заходів – 18 год.;
- опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях – 24 год.

Усього годин – 58 год.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Тема	Кількість годин	
		денна форма	заочна форма
1	Джерела інформації	2	2
2	Персоналії географії рекреації та туризму	2	2
3	Протиріччя в науці	2	2
4	Рівні наукового знання географічної науки	2	4
5	Методи емпіричного дослідження	4	4
6	Методи теоретичного дослідження	2	4
7	Методи прикладних досліджень	4	4
8	Загальна схема наукового дослідження	2	4
9	Основні елементи наукового дослідження	2	4
10	Розробка плану дослідження	2	4
11	Науковий факт як елемент дослідження	2	4
12	Мова і стиль наукової роботи	2	4
13	Опрацювання авторефератів українських, російських та зарубіжних соціоекономіко географів.	2	4
14	Робота з Інтернет-ресурсами по навчальній дисципліні	4	4
15	Робота з джерелами наукової інформації (монографіями, науковими статтями) Підбір бібліографічних джерел до окремих тем наукового дослідження. Бібліографічні фонди і робота в них.	4	4
16	Питання розробки теоретичних концепцій і робочих гіпотез дослідження. Методика систематизації зібраного матеріалу.	4	4
17	Розробка тем географічного спрямування з проблем дослідження взаємодії природи-суспільства-господарства	4	4

18	Оформлення результатів наукового дослідження (таблиці, карти, схеми, список використаних джерел)	4	6
19	Складання анотації наукової роботи. Загальні вимоги щодо оформлення дипломних робіт бакалаврів	4	6
20	Основні вимоги до написання дипломної роботи. Магістерська дисертація. Дисертація та автореферат доктора філософії. Правила оформлення бакалаврських дипломних та магістерських робіт. Дотримання основних вимог.	4	6
Разом		58	80

6.2. Оформлення звіту про самостійну роботу

Студент готує повідомлення у вигляді презентації у PowerPoint або виконує за заданою темою самостійної роботи реферат у вигляді роздруківки форматом А4. Робота захищається на наступному занятті у вигляді демонстрації підготовленої презентації у PowerPoint або усної доповіді за темою реферату без мультимедійного супроводу. Реферат оформлюється на стандартному папері формату А4 (210 x 297) з одного боку. Поля: верхнє, нижнє та ліве - 20 мм, праве - 10 мм. Реферат може бути рукописним або друкованим і виконується українською мовою. Після закінчення останнього реферату, всі реферати мають бути зброшурованими в один звіт про самостійну роботу.

7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується мультимедійна презентація, роздатковий матеріал, дискусійне обговорення проблемних питань.

Проведення практичних занять передбачає виконання прикладних завдань з основами науково-дослідного характеру.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться наступним чином:

1. Змістовні модулі 1 і 2 проводяться Навчально-науковим центром незалежного оцінювання з використанням комп'ютерного тестування. Оцінюється в 30 балів.

2. Поточне оцінювання знань студентів на практичних заняттях та виконання навчально-наукового дослідного завдання. Оцінюється в 70 балів.

Максимальна кількість балів, що може отримати студент під час поточного контролю становить 100 балів.

Контроль роботи студентів проводиться за такими видами робіт:

- наявність лекційного матеріалу - шляхом перегляду конспектів;
- робота на практичних заняттях - шляхом усного опитування і перевірки виконаних практичних завдань;
- підготовка та презентація реферату, міні лекції;
- підготовка до видання наукових статей, тез для участі в конференціях;
- участь в конкурсах, олімпіадах.

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінки.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1 (0-50) (в т.ч. через ННЦНО – 15б)				Змістовий модуль 2 (0-50) (в т.ч. через ННЦНО – 15 б)				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100

T1, T2, T3, ..., T8 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою (для заліку)
90-100	зараховано
82-89	
74-81	
64-73	
60-63	
35-59	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення дисципліни

Методичне забезпечення навчальної дисципліни «Основи наукових досліджень» включає:

1. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни.

2. Мультимедійні презентації лекцій.

3. Роздатковий матеріал для лекцій в електронній формі.

4. Доступ до електронних версій літературних джерел.

5. 06-01-163, Ковшун, Н. Е., Левун, О. І. (2013) Методичні вказівки до практичних занять з дисципліни «Основи наукових досліджень» для студентів напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства» денної, інтегрованої та заочної форми навчання. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/5629/1/06-01-163.pdf>

11. Рекомендована література

Базова

1. Гордійчук А.С. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. / А.С. Гордійчук, О.А. Стахів. – Рівне: НУВГП, 2008. – 331с.

2. Пилипчук М.І. Основи наукових досліджень: Підручник / М.І. Пилипчук, А.С. Григор'єв, В.В. Шостак. – Київ: Знання, 2007. - 270с.

3. Ростовський В.С. Основи наукових досліджень і технічної творчості: Підручник / В.С. Ростовський, Н.В.

Дібрівська. - Київ: ЦУЛ, 2009. - 96с.

4. Швець Ф. Д. Основи наукових досліджень: навч. посіб. – Рівне: НУВГП, 2013. - 206 с.

Допоміжна

1. Баєв В.В. Дидактичне забезпечення щодо самостійної роботи студентів з дисципліни «Основи наукових досліджень в сфері туризму» (для бакалаврів). – К.: МАУП, 2015. – 31 с.

2. Гілецький Й. Р. Класифікація туристсько-рекреаційних ресурсів за геосферним підходом. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://geoinfo.if.ua/klasifikatsiya-turystsko-rekreatsijnyh-resursiv-za-heosfernym-pidhodom/>

3. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: Навч. Посібник / В.В. Ковальчук, Л. М. Моїсєєв - К.: ВД «Професіонал», 2008. - 240 с.

4. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч.посібник / О.В. Крушельницька. - К.: Кондор, 2006. – 206 с.

5. Методологія і методика наукових досліджень із соціально- економічної географії: Конспект лекцій / Укл. Н.І. Коновалова, М.М. Цепенда. Чернівці: Рута, 2007. - 50с.

6. Немець К. А. Нові методологічні можливості дослідження суспільно- географічного процесу / К. А. Немець. - Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна. Часопис соціально-економічної географії: міжрегіональний збірник наукових праць,- Вип. 17 (2). -2014. - с. 7-10.

7. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнтів / за ред. А. Є. Конверського. — К.: Центр учбової літератури, 2010. — 352 с.

Електронний репозиторій НУВГП

1. Швець Ф. Д. Основи наукових досліджень: навч. посіб. – Рівне: НУВГП, 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/id/eprint/4673>

12. Інформаційні ресурси

1. Національна бібліотека ім. В. І. Вернадського / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.nbuiv.gov.ua/>
2. Рівненська обласна універсальна наукова бібліотека (м. Рівне, пл. Короленка, 6) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://libr.riv.ua/>
3. Рівненська централізована бібліотечна система (Київська, 44, Рівне)) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://www.facebook.com/cbs.rivne/>
4. Цифровий репозиторій ХНУМГ ім.О.М.Бекетова / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://eprints.kname.edu.ua/>
5. Цифровий репозиторій Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://dspace.univer.kharkov.ua/handle/123456789/568>
6. Наукова бібліотека НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу http://nuwm.edu.ua/MySQL/page_lib.php